

Boğaziçi Üniversitesi
Arşiv ve Dokümantasyon
Merkezi

SALT

arsivmerkezi.boun.edu.tr

Eylül 2017

Aziz Ogan: Kültürel ve Tarihsel Hazineinin İzinde Bir Arkeolog ve Müzeci

Aziz Ogan, 30 Aralık 1888 tarihinde Edremitli Hacı Halilzade Ahmed Bey'in oğlu olarak İstanbul'da dünyaya geldi. Kataloglama çalışmalarını tamamladığımız koleksiyonunda bulunan öz yaşam öyküsüne isminin Ahmed Aziz olduğunu belirterek başlayan Ogan, ilk ve ortaokul eğitimlerini 1903/1904 yılında tamamladığını belirtmiş. Bundan sonraki eğitiminin hususi olduğunu söyleyen Aziz Ogan'ın güzel sanatlara ve arkeolojiye ilgisi de küçük yaşlarda babasının yakın arkadaşı ve Osmanlı'da müzeciliğın ve arkeolojinin kurucusu Osman Hamdi Bey sayesinde gelişmiştir. Aziz Ogan bir süre İstanbul Müze-i Hümayun'da memurluk yapmış ve bu dönemde girdiği Sanayi-i Nefise Mektebi'nden (Güzel Sanatlar Okulu) 1910 yılında mezun olmuştur. Sonrasında İzmir, Manisa ve Aydın'da yapılan kazılara komiser olarak atanan Aziz Ogan, 1914 yılında İzmir Asar-ı Atika Müfettişliği'ne tayin edilmiştir. Savaş nedeniyle görevine başlayamayan Aziz Ogan'ın 1922 yılına kadar beklemesi gerekmiştir. 1931 tarihinde İzmir'deki görevi sona ermiş ve İstanbul Müzeleri Umum Müdürlüğü görevine başlamak üzere İstanbul'a gelmiştir. 1954 tarihinde bu görevden emekliye ayrılan Aziz Ogan 1956 yılında hayata gözlerini yumdu.

Aziz Ogan Koleksiyonu

Aziz Ogan'ın torunu Hüseyin İnan tarafından Boğaziçi Üniversitesi Tarih Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Edhem Eldem aracılığıyla üniversitemize bağışlanan koleksiyon, 1920'lerden başlayarak Türkiye'de arkeoloji ve müzeciliğin gelişimine ışık tutuyor. Koleksiyonu temel olarak üç bölümü ayırabiliriz: Aziz Ogan'a ait biyografik belgeler, 1922-1931 tarihleri arasında İzmir Asar-ı Atika Müfettişliği yaptığı İzmir yılları ve 1931-1954 tarihleri arasında İstanbul Müzeleri Umum Müdürlüğü ve Eski Eserler Koruma Kurulu Başkanlığı yaptığı İstanbul yılları.

Aziz Ogan (solda) ve Bergama Müzesi müdürü

İzmir Yılları (1922-1931)

Aziz Ogan 1923 yılından itibaren, Mustafa Kemal'in isteği üzerine, dönemin İzmir Valisi Kazım Paşa (Dirik) ile birlikte, İzmir Asar-ı Atika Müzesi'nin kuruluş çalışmalarına başlamıştır. Müze, İzmir Rum cemaatine ait olan ve Osmanlı'nın son döneminde inşa edilen Ayavukla Kilisesi'nde, 1927 yılında açıldı. İzmir'de Asar-ı Atika Müfettişi olarak çalıştığı yıllara dair belgeler koleksiyonun önemli bir bölümünü oluşturuyor. Bu belgeler arasında İzmir civarlarında, Sardes, Efes, Selçuk, Bergama, Didim ve Milet gibi antik kentlerde gerçekleştirilmiş arkeolojik kazılara dair kazı ve harabe raporları, Anadolu'daki müzeler hakkında yazılmış raporlar ve İzmir, Bergama ve Efes müzelerinin kuruluş süreçlerine ilişkin notlar bulunuyor.

İstanbul Surları

İstanbul Yılları (1931-1954)

İstanbul yıllarından bize kalan belgeler arasında, kişisel mektuplarının yanı sıra Maarif Vekaleti, Türk Tarih Kurumu, yabancı müzeler, arkeoloji enstitüleri ve arkeologlarla yaptığı yazışmalar, İstanbul Arkeoloji Müzeleri, İstanbul çeşmeleri, Kariye ve Aya İrini gibi Bizans kiliseleri hakkında rehber, yayın ve çalışma notları, yurt dışı gezilerine ilişkin notlar bulunuyor. Ayrıca Aziz Ogan'ın, bu dönemde Avusturya, Almanya, Hollanda, İngiltere, Fransa ve İtalya'ya yaptığı ziyaretlere dair belgeler ile 1939 yılında Türkiye Asar-ı Atika ve Müze Sergisi Heyet Başkanı olarak katıldığı New York'ta gerçekleştirilmiş Dünya Sergisi'ne dair fotoğraflar da koleksiyonun ilgi çekici ve önemli belgeleri arasında yer alıyor.

Fethiye Camii (Pammakaristos Manastırı Kilisesi)

İstanbul Arkeoloji Müzeleri

Aziz Ogan'ın İstanbul dönemindeki çalışmaları arasında Bizans tarihi üzerine yaptığı araştırmaları ve 1934 yılından itibaren çeşitli aralıklarla çıkardığı "İstanbul Arkeoloji Müzeleri Yıllığı" adlı bülten oldukça dikkat çekici. Aziz Ogan bu dönemde İstanbul Arkeoloji Müzesi'nin Şark kısmında yeni bölümler açılmasını sağlamış, müzeler ile ilgili bilgilendirici konferanslar düzenlemiş ve Fethiye Camisi, İstanbul Surları ve Çinili Köşk hakkında yayınlar yapmıştır. Kızı Jale İnan'ın sözleriyle: "Aziz Ogan, 1954 yılına kadar, 23 sene müddetle İstanbul Arkeoloji müzeleri müdürlüğünde muntazam ve sistemli çalışması sayesinde müzenin ilmî ve meslekî inkişafında büyük hizmetler gördü. Bazı koleksiyonlar ilmî usullere göre tanzim edildi, mevcut koleksiyonlara yenileri katılarak ayrı ayrı salonlarda teşhir edildi. Bu meyanda Arkeoloji müzesinin eski şark seksiyonunda ikisi Mısır, biri Part, diğeri Himyerî eserlerine ait olmak üzere yeni dört salon açıldı; eski salonlar esaslı bir ilmî tasnife tabi tutuldu. Yüz binlerce yazılı vesika ihtiva eden zengin tablet arşivi de onun himmeti ile vücuda getirildi. Klâsik eserler seksiyonunda, büyük bir kısmı üniversite kazısında meydana çıkan eserlerden müteşekkil bir salon açıldı; zengin Bizans ve keramik koleksiyonları teşhir edildi, tezyini eserler, sikkeler ve madalya koleksiyonu dahi halkın ziyaretine açıldı."

Aziz Ogan (önde ortada), İstanbul Arkeoloji Müzeleri çalışanlarıyla birlikte

Çok sayıda gazete kupürü ve fotoğraf barındıran koleksiyon, gerek Aziz Ogan'ın hayatının, gerekse Türkiye Cumhuriyeti'nin arkeoloji ve müzecilik tarihi ile Anadolu uygarlıklarını merkeze alan kültür politikalarının izini sürebilmemiz açısından oldukça değerli ve eşsiz bir kaynak.

**İstanbul Kalkınma Ajansı tarafından desteklenen "Kişisel Arşivlerle İstanbul'da Bilim, Kültür ve Eğitim Tarihi" projesi kapsamında hazırlanan bu yayının içeriği İstanbul Kalkınma Ajansı veya Kalkınma Bakanlığı'nın görüşlerini yansıtmamakta olup, içerik ile ilgili tek sorumluluk Boğaziçi Üniversitesi Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi'ne aittir.*